

Hanteringsadviezen voor neonaten

Een te vroeg geboren baby (prematuur), reageert anders op aanraking en prikkels dan een voldragen baby. Het is belangrijk dat u, als ouders, leert hoe u uw baby goed kunt vasthouden en verzorgen. In deze folder krijgt u informatie en adviezen over het omgaan met uw kind ('hanteren').

Prikkels

Als een baby te vroeg geboren wordt, is deze eigenlijk nog niet voorbereid voor het leven buiten de baarmoeder. Hetzelfde kan gelden voor een kind dat een te laag geboortegewicht heeft (dysmatuur). Uw baby kan misschien nog niet alles zelfstandig drinken en heeft er moeite mee om zijn temperatuur op peil te houden. Het is klein en licht en het zenuwstelsel is nog wat minder ontwikkeld dan bij op tijd geboren kinderen. We zeggen dan dat het kind nog 'onrijp' is.

Hoe uw kind zich ontwikkelt, hangt onder andere af van de ervaringen en prikkels waaraan hij wordt blootgesteld. In de couveuseperiode krijgt een baby te maken met prikkels die uw kind in de baarmoeder niet of anders zou ervaren, zoals:

- Licht,
- Geluid,
- Verzorging,
- Behandelingen.

Daarom proberen we de zorg en de omgeving zó aan te passen dat uw kind niet te veel wordt belast.

Basisprincipes van ontwikkelingsgerichte zorg

Ouders/verzorgers

U heeft een centrale rol in de verzorging van uw kind. Ontwikkelingsgerichte zorg is een methode om uw kind beter te leren kennen en zijn gedrag te begrijpen. Wanneer uw kind zich prettig voelt en alert is, is het beter in staat om contact met u te maken, wat de ontwikkeling ten goede komt. Het spaart ook energie doordat er geen energie in minder prettige ervaringen gaat zitten.

U wordt, indien mogelijk, vanaf de eerste dag betrokken bij de verzorging van uw kind. U leert uw kind te verschonen, te temperen en een badje te geven. De mogelijkheid van buidelen en/of kangoeroën wordt besproken bij kinderen die in de couveuse of bedje liggen. Buidelen is op schoot met kleren aan en kangoeroën is lichaamscontact maken met uw kind door hem/haar op uw blote borst te leggen. U leert welke signalen uw kind geeft als het zich (on)prettig voelt (zie lichaamstaal). U mag uw kind troosten bij vervelende of pijnlijke handelingen, bijvoorbeeld tijdens bloedprikken en bij eventuele andere onderzoeken.

Ontwikkelingsgerichte zorg

Het doel van ontwikkelingsgericht zorg is:

- Het bevorderen van de ontwikkeling van uw kind,
- Het verminderen van stress bij uw kind,
- Het bevorderen van de relatie tussen u en uw kind,
- Het bevorderen van het zelfregulerend¹ gedrag van uw kind.

Voor het bereiken van deze doelen kijken we naar verschillende aandachtsgebieden, zoals lichaamstaal, de reactie van uw kind op de omgeving en op de voeding. Ook de betrokkenheid van u als ouders is daarbij belangrijk.

Lichaamstaal

Bij de verzorging wordt er rekening gehouden met het gedrag en de leeftijd van uw kind. Dit gedrag wordt geobserveerd en geïnterpreteerd. We kijken naar tekenen van ontspanning en stress.

Tekenen van ontspanning en evenwicht:	Tekenen van stress:
<ul style="list-style-type: none"> • Regelmatige ademhaling • Roze kleur • Gebogen houding van de romp, armen en benen • Soepele bewegingen • Brengen van de handen naar de mond of gezicht • Grijpen van een vinger of doekje • Open ogen en gericht kijken 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage of hoge hartactie • Anders dan roze bijv. bleek of gemarmerd • Verhoogde darmperistaltiek, hikken, boeren • Spreiden van de handen • Wegduwen in de lucht van handen of voeten • Veelvuldig niezen, hoesten, zuchten • Fronsens of grimassen maar ook een openhangende mond

Door deze signalen te observeren en te interpreteren kan de verzorging daar waar nodig worden aangepast. Als de zorg teveel wordt, kan er een rustpauze worden ingelast. Door een hand op het lichaam te laten rusten blijft u in contact met uw kind. Dit geeft uw kind een gevoel van geborgenheid en bescherming en hij/zij kan hierdoor beter tot rust komen. Als uw kind weer rustig is, kunt u verder gaan met de verzorging. Er wordt zoveel mogelijk gewacht met de verzorging tot uw kind wakker is. Hiermee bewaakt u het slaap-waak ritme van uw kind zoveel als mogelijk is.

Overstrekken

Bij de mens zijn de rugspieren van nature sterker dan de buikspieren. Omdat een op tijd geboren baby de laatste maanden in de baarmoeder erg 'rond' ligt (foetus houding), worden de rugspieren wat gerekt, terwijl de buikspieren juist wat korter worden. In de couveuse ligt een premature of dysmature baby minder rond dan een baby in de baarmoeder. Daardoor kan het de neiging hebben om te overstrekken. Overstrekken houdt in dat het kind de rug strekt, met de schouders en het hoofd naar achteren. Omdat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen als ze hun eigen lichaam kunnen zien en voelen (handjes gaan over de romp, handjes komen in het zicht) wordt zoveel mogelijk de normale ronde houding gestimuleerd.

¹ zelfregulerend gedrag: het vermogen van uw kind zichzelf tot rust te brengen bij stress of spanning.

Verzorging

- Laat uw kind zelf wakker worden. Indien dit niet kan, maak dan het kind rustig wakker door uw volle en warme hand op de romp te leggen. Of door de dekens open te slaan en eventuele rolletjes, zandzakjes, Bendy's, Snuggle, etc. (ondersteuningsmaterialen) weg te schuiven. Het licht kan indien nodig langzaam worden opgedraaid. Spreek vervolgens uw kind zacht toe.
- Overweeg om bij onrustige kinderen de verzorging/pijnlijke handelingen met twee personen te doen.
- Organiseer de dag rondom het ritme en de individuele behoeftes van uw kind. Dat betekent dat niet alle handelingen altijd geclusterd hoeven te worden.
- Probeer bij uw kind te blijven tot het weer in slaap is gevallen. Ga na de verzorging nog even kijken of uw kind goed ligt. Of schakel de verpleging hiervoor in als u niet langer kunt blijven.
- Een manier om uw kind te laten ontspannen is bijvoorbeeld het geven van een speen of de hand naar de mond toe te brengen. U kunt ook beide handen van uw kind naar de borst brengen.
- Probeer tijdens de verzorging telkens contact te houden met uw handen op uw kind, zodat het uw aanwezigheid blijft voelen totdat het gaat slapen. Als u uw handen weghaalt geef dan iets van een knuffel of deken terug.

Positionering

- Probeer een gebogen houding te bevorderen.
- Probeer bij het veranderen van de houding uw kind zoveel mogelijk contact te laten houden met de onderlaag.
- Veel handelingen o.a. verschonen van een luier en temperaturen kunnen ook in zijligging gedaan worden, waardoor uw kind zijn armen en benen bij elkaar kan houden. Of u kunt ter bevordering van een gebogen houding uw kind dwars op het aankleedkussen neerleggen.
- Als uw kind in bed ligt, zorg er dan voor dat uw kind bij het strekken van de benen en armen een begrenzing voelt en terug kan komen naar een gebogen houding. De begrenzing kunt u aangeven door uw hand, maar ook door bijv. een rolletje gemaakt van een doek of andere ondersteuningsmaterialen.
- Een kind dat vaak grijpbewegingen maakt kunt u iets (doek, knuffel, etc.) in de hand laten vasthouden.
- Zorg ervoor dat u op een ontspannen manier kan buidelen. Denk hierbij aan voldoende ondersteuning onder de armen of van de voeten. U kunt uw voeten bijvoorbeeld op een verhoging plaatsen.

Omgeving

- Probeer bewust te zijn van het licht en het geluid dat in de couveuse of in het bed waarneembaar is voor uw kind. Let op bijv. luid praten, het overgaan van uw telefoon.
- Probeer de couveuse zo te bedekken dat het kind tegen rechtstreeks invallend licht beschermd wordt. Soms moet een bedje iets gedraaid worden om het licht te weren.
- Het is verstandig om geen voorwerpen op de couveuse te leggen in verband met geluidsoverlast voor uw kind.

Tillen en dragen

Ook bij het tillen en dragen van uw kind moet u aan bepaalde zaken denken. Het is erg belangrijk dat uw kind steeds een natuurlijke, ronde houding bewaard.

Bij het optillen uit de wieg of couveuse draait u uw kind eerst naar de zijligging. Dat gaat als volgt:

- U pakt uw kind tussen de benen bij het bekken vast met uw duim aan de buikzijde en uw vingers bij de bil.
- U gebruikt uw rechterhand voor een draai naar rechts en uw linkerhand voor een draai naar links.
- U draait langzaam het bekken naar de gekozen richting en wacht tot uw kind zelf zijn hoofd en schouders meedraait.
- Daarna legt u een hand onder de schouders en het hoofd en tilt u uw kind naar voren op.
- U kunt het kind nu onder de billen steunen met de hand waarmee u het in het begin opzij draaide.

Zo heeft u uw kind zowel bij schouders/hoofd als bij de billen (zwaartepunt) in een ronde houding opgetild

Kind frontaal op schoot

Dit is een goede houding voor directe interactie, zoals oogcontact, spelen of zingen met uw kind. Tevens is het geven van flesvoeding op deze manier ook mogelijk.

U kunt in deze houding rustig wiegen met de bekken van uw kind bij eventuele buikkrampen.

Leg uw kind op de rug recht voor u op uw benen. Zet uw voeten op een kleine verhoging zodat het bekken van uw kind goed gekanteld ligt tegen uw buik. De schouders en hoofd van uw kind worden op deze wijze goed ondersteund.

Tot slot

In deze folder heeft u veel informatie gekregen over het omgaan met uw kind. Voor vragen en/of verduidelijking kunt u terecht bij de verpleegkundige van de afdeling of de kinderfysiotherapeute.